ROK VIII

WIADOMOŚCI PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

Nº 5

ORGAN ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

WARSZAWA, DNIA 1 MARCA 1933 ROKU

OLEJARSTWO W ROKU 1932

Pomimo wielkich trudności, z jakiemi walczył w ciągu roku ubiegłego przemysł przetwórczo-tłuszczowy, zwłaszcza zaś przemysł tłuszczów i olejów jadalnych, zanotować jednak należy objaw racjonalnego rozwoju tej podstawowej gałęzi przemysłu tłuszczowego, jaką jest olejarstwo. Od szeregu już lat na łamach „Wiadomości Przemysłu Chemicznego" oraz w dorocznych sprawozdaniach Związku Przemysłu Chemicznego zwracaliśmy uwagę na dążenia i wysiłki przemysłu tłuszczowego do stworzenia własnego ośrodka produkcji surowców, przedewszystkiem tłuszczów i olejów wydobywanych z nasion egzotycznych. W toku zeszłorocznych pertraktacyj z przedstawicielami rolnictwa udowodniono, że krajowa produkcja nasion oleistych i tłuszczów zwierzęcych zaledwie w nikłym stopniu pokrywa zapotrzebowanie przemysłu przetwórczo-tłuszczowego. Produkcja tłuszczowa opiera się w przeważającej mierze na egzotycznym surowcu zagranicznym. To też celowość zorganizowania w kraju olejarstwa, opartego na importowanym surowcu, jest zupełnie oczywista.

W r. 1932 budowa przemysłu olejarskiego posunęła się naprzód w dużym stopniu. Na obszarze celnym Polski powstało kilka zakładów olejarskich. Uruchomiono więc zakłady olejarskie w Gdyni, w Gdańsku, w Toruniu (dwa przedsiębiorstwa), w Katowicach; ponadto olejarnie w Będzinie i w Bielsku dostosowały się również do przerobu nasion oleistych. Łączna zdolność przetwórcza tych zakładów jest już tak znaczna, że może w obecnych warunkach pokryć całe niemal zapotrzebowanie przemysłu przetwórczo-tłuszczowego, z wyjątkiem nieprodukowanego jeszcze w r. 1932 oleju soyowego.

Powstanie zakładów olejarskich w portach wprowadza tę dziedzinę przemysłu w Polsce na właściwe tory. Jest rzeczą notorycznie znaną, że we wszystkich krajach przemysł olejarski, liczący się z wielkim tonnażem morskim, ma zupełnie naturalną i gospodarczo uzasadnioną tendencję do rozwoju w najdogodniejszych dla niego ośrodkach, jakiemi są porty morskie.

Zakłady Olejarskie w Gdyni, które rozpoczęły na większą skalę produkcję surowca tłuszczowego w drugiem półroczu roku ubiegłego, stanowią niewątpliwie nowy etap w rozwoju całego polskiego przemysłu przetwórczo-tłuszczowego. Uzyskuje się w ten sposób samodzielność gospodarczą kraju i uniezależnia w dużym stopniu od dostawców zagranicznych, w głównej mierze niemieckich.

Przestawienie całego przemysłu przetwórczo-tłuszczowego, zwłaszcza zaś przemysłu mydlarskiego, na pokrycie zapotrzebowania w krajowych ośrodkach produkcji olejów i tłuszczów natrafia jeszcze na poważne trudności. Wynikają one z długotrwałych stosunków gospodarczych i finansowych z dotychczasowymi dostawcami zagranicznymi, którzy dążąc do utrzymywania kontaktu z Polską — stosują specjalnie niskie ceny i dogodne warunki płatności. Niektóre np. zakłady mydlarskie korzystały przy dostawach surowców z zagranicy z kredytu 9-cio miesięcznego, oprocentowanego w stosunku 4,5% rocznie. Oczywiście, krajowe zakłady olejarskie nie są w stanie udzielać swym odbiorcom tak daleko idących ulg w kredytach i cenach. Nic więc dziwnego, że słyszy się nieraz narzekania przemysłu mydlarskiego, głównie śląskiego, na trudności, w zaopatrywaniu się w surowce roślinne w kraju. Należy jednak sądzić, że już w najbliższych miesiącach cały przemysł mydlarski, w zrozumieniu interesu gospodarczego kraju i poszczególnych przedsiębiorstw mydlarskich, przesunie punkt ciężkości zaopatrywania się w surowiec na tłuszcze egzotyczne, produkowane w krajowych olejarniach.

Z ŻAŁOBNEJ KARTY

Dnia 27 stycznia zmarł w Warszawie Inż. Stanisław Krosnowski, wybitny chemik i przemysłowiec. Wychowaniec politechniki w Zurichu, poświęcił się kolorystyce; przez szereg lat był dyrektorem Fabryki Tkanin Pahla w Piotrogrodzie. Opuściwszy to stanowisko — pracował naukowo w Piotrogrodzkim Instytucie Technologicznym, jednocześnie prowadził własne przedsiębiorstwo wytwarzające barwniki i preparaty techniczne. Po wybuchu wojny światowej w r. 1914, zorganizował fabrykację barwnika siarkowego khakki (z nitrowanego naftalinu) i zaopatrywał wszystkie farbiarnie w całej Rosji, produkujące tkaniny koloru ochronnego. Zgromadziwszy w ciągu paru lat większe środki pieniężne, zużył je na zakupno obrazów i innych dzieł sztuki, które po powrocie do kraju ofiarował Muzeum Narodowemu.

Cześć jego pamięci.

Z BIEŻĄCEJ DZIAŁALNOŚCI ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

W okresie od 15 do 28 lutego r. b. Związek Przemysłu Chemicznego zajmował się w szczególności następującemi zagadnieniami:

W sprawach ustawodawczych:

zbadał i sformułował opinję w sprawie nowelizacji Ustawy drogowej, zajmując się w szczególności zagadnieniem opodatkowania benzolu.

W sprawach celnych:

złożył wnioski w sprawie doraźnych zmian stawek celnych w obecnie obowiązującej taryfie celnej na szereg artykułów chemicznych.

W sprawach eksportowych

brał udział w posiedzeniu Komisji Eksportowej Centralnego Związku Przemysłu Polskiego w dn. 22 b. m.,

badał zagadnienie obrotu kompensacyjnego z krajami Ameryki Południowej,

zainicjował wywóz niektórych artykułów chemicznych do Finlandji,

badał możliwości zbytu do Afryki Południowej.

W sprawach traktatowych:

opracowuje materjały w sprawie traktatu handlowego z Belgją.

W sprawach kolejowych:

wystąpił w sprawie obniżenia kosztów przewozu siarczaniu miedzi przy wywozie drogą lądową,

badał zagadnienie kosztów przewozu kości i olejów egzotycznych,

badał zagadnienie kosztów przewozu kości surowych, kleju i mączki kostnej.

WALNE ZEBRANIE ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

Jak już sygalizowaliśmy, ogólne doroczne zebranie Związku Przemysłu Chemicznego R. P. odbyć się ma w sobotę, dn. 8 kwietnia r. b.

Podobnie jak w latach ubiegłych, ogólne zebranie Związku obejmie część oficjalną, gdzie złożone będą sprawozdania z działalności Zarządu i Komisji Rewizyjnej, oraz dokonane zostaną uzupełniające wybory do Zarządu i Komisji Rewizyjnej, tudzież część odczytową. W poprzednich latach szereg wybitnych prelegentów omawiał na zebraniach Związku zagadnienia techniczne lub gospodarcze. W roku bieżącym Zarząd postanowił połączyć oba tematy i poświęcić część odczytową referatowi chemiczno-gospodarczemu. Ta dziedzina wiedzy, aczkolwiek w praktyce niejednokrotnie znajdowała wykładniki, nie przybrała naogół ram ścisłej dyscypliny naukowej. Co więcej, stwierdzić należy, że tylko jedna bodaj szkoła akademicka w Europie wprowadziła wykład chemji ekonomicznej: jest to mianowicie Uniwersytet w Berlinie, gdzie katedrę tę zajmuje znany z licznych dzieł i publikacyj Prof. Dr. H. Grossmann. Z Prof. Grossmanem zetknęliśmy się w roku ubiegłym osobiście podczas XII Kongresu Chemji Przemysłowej w Pradze, kiedy wygłoszony został na plenum interesujący wykład Prof. Grossmanna na temat chemji ekonomicznej. Zachęceni wnikliwem i ciekawem ujęciem zagadnienia, już wówczas nawiązaliśmy kontakt z Prof. Grossmannem, który wyraził gotowość przybycia do Polski, celem wygłoszenia cyklu odczytów w zakresie reprezentowanej przez niego gałęzi wiedzy.

Zarząd Związku Przemysłu Chemicznego, pragnąć zapoznać zrzeszone w Związku przedsiębiorstwa z naukowem ujęciem tematu, stanowiącego przedmiot naszej działalności, postanowił zaprosić Prof. Grossmanna do wygłoszenia referatu na ogólnem zebraniu Związku Przemysłu Chemicznego. Prof. Grossmann zaproszenie przyjął i dn. 8 kwietnia r. b. będziemy mieli okazję wysłuchać jego wykładu.

III ZJAZD CHEMIKÓW POLSKICH

Nawiązując do uchwał Zarządu Związku Przemysłu Chemicznego, oraz Polskiego Towarzystwa Chemicznego — wystosowane zostały przez p. Inż. Feliksa Wiślickiego listy do szeregu przedsiębiorstw chemicznych z prośbą o składanie ofiar na cele organizacji III Zjazdu Chemików Polskich w czerwcu r. b. we Lwowie. Dotychczas zostały zadeklarowane następujące sumy:

Związek Przemysłu Chemicznego	zł.	1.000
Tomaszowska Fabr. Sztuczn. Jedw.	„	1.000
Zakłady Solvay w Polsce	„	1.000
Fabr. Przędzy i Tkanin Sztuczn. „Chodaków"	„	500
Państw. Fabr. Związków Azot. w Chorzowie	„	300
Państw. Fabr. Związków Azot. w Mościcach	„	250
Sp. Akc. Eksploatacji Soli Potasowych	„	250
Sp. Akc. „Lignoza"	„	200
Fabr. Chem. „Wola Krzysztoporska"	„	200
Sp. Akc. „L. Spiess i Syn"	„	200
Sp. Akc. „Motor"	„	100
Sp. Akc. „Fr. Puls"	„	100
Fabr. Chem. „Zawodzie"	„	100
D. H. Herman Meyer	„	100
Inż. Herman Ginsberg	„	50

Dalsze ofiary będziemy notowali w następnych numerach „Wiadomości Przemysłu Chemicznego".

W SPRAWIE POLSKIEJ FARMAKOPEI

Jak wiadomo, w Polsce obowiązuje obecnie kilka farmakopei — jeszcze przedwojennych — mających moc prawną na terenie poszczególnych b. zaborów. Podobny stan rzeczy jest wybitnie szkodliwy, szczególnie dla przemysłu chemiczno - farmaceutycznego, który dostarczane preparaty musi stosować do rozmaitych wymagań zależnie od tego, czy kieruje towar do Warszawy, Krakowa, Poznania i t. d. Farmakopee te są zresztą przestarzałe, gdyż opierają się na stanie wiedzy conajwyżej z r. 1914. Od tego czasu dawne kraje zaborcze opublikowały już po kilka nowych wydań farmakopei, tymczasem Polska wciąż posiłkuje się staremi opracowaniami. Komisja do budowy farmakopei polskiej działa już oddawna, zakończyła prace, od wielu też lat oczekujemy na ostateczne ogłoszenie oryginalnego opracowania.

Dowiadujemy się, że farmakopea polska przybrała finalną formą redakcyjną i że w najbliższych tygodniach rozpocznie się druk dzieła. Wiadomość tę witamy z najżywszą radością, gdyż życie wymagało jaknajszybszego wypełnienia dotkliwej luki.

WŚRÓD KSIĄŻEK

Polski przemysł potasowy jest tą dziedziną naszego gospodarstwa, którą interesuje się nietylko polski lecz również zagraniczny świat przemysłowy i ekonomiczny. O ile jednak zagraniczny przemysł potasowy oddawna już posiada wyczerpujące monografje (np. katalońskim pokładom soli potasowych poświęcone jest wielotomowe dzieło w języku hiszpańskim), o tyle przemysł polski nie miał dotychczas obszerniejszej pracy, gruntownie oświetlającej nasz stan posiadania.

Dopiero przed paru dniami opuściła prasę drukarską zbiorowa „Monografja polskiego przemysłu potasowego", która na 222 stronicach omawia w sposób wyczerpujący: budowę, właściwości i zasoby złóż soli potasowych w Polsce, górnictwo potasowe, znaczenie i metody chemicznej przeróbki soli potasowych, znaczenie potasu dla rolnictwa, dla Polski i dla naszego eksportu. Rzecz ilustrują liczne tablice, wykresy, fotografje, mapy i rysunki.

Monografja napisana jest w sposób jasny i interesujący, zasługuje też na dokładne zapoznanie się z jej treścią.

KRONIKA

Dn. 31 stycznia r. b. odbyło się posiedzenie Rady Towaroznawczej przy Min. Skarbu, na którem w zakresie spraw, bezpośrednio interesujących wytwórczość chemiczną, postanowiono:

smołę twardą o charakterze pozostałości po destylacji drewna clić wg. poz. 80, p. 2c taryfy celnej,

spinacze druciane do pasów napędnych clić wg. poz. 156, p. 8 taryfy celnej.

Dn. 23 lutego r. b. odbyło się posiedzenie Zarządu Związku Przemysłu Chemicznego, na którem rozważano szereg spraw bieżących.

Min. Komunikacji rozpoczęło prace nad wydaniem nowej taryfy polsko-czechosłowacko-dunajowej. Z uwagi na doniosłość transportów kombinowanych drogą kolejową i dunajową, Związek Przemysłu Chemicznego prosi o nadesłanie w najkrótszym terminie wszelkich postulatów w tej sprawie, w szczególności w zakresie włączanie nowych towarów i stacyj nadawczych oraz odbiorczych.

Centralny Związek Przemysłu Polskiego wystąpił do Ministerstwa Poczt i Telegrafów w sprawie obniżenia taryfy pocztowej na korespondencję, paczki, depesze i przekazy.

Z inicjatywy p. Inż. A. Krzyżanowskiego, wybitnego znawcy spraw kolejowych, oraz p. Inż. K. Włodka, Nacz. Wydziału w Ministrestwie Komunikacji, zorganizowany został Związek Właścicieli Wagonów i Bocznic Kolejowych (Warszawa, Wspólna 35 m. 5). Zadaniem Związku jest przedewszystkiem rewizja opłat za bocznice i wagony prywatne, interwencja u władz kolejowych w sprawie prawidłowości pobieranych opłat przewozowych, odszkodowania za całość towarów i t. d. Brak instytucji, któraby potrafiła reprezentować interesy właścicieli bocznic i wagonów prywatnych dawał się odczuwać oddawna. To też powstanie Związku należy powitać z uznaniem.

XIV Targi Międzynarodowe w Brukseli odbędą się w roku bieżącym od dn. 5 do 19 kwietnia. Biuro Związku Przemysłu Chemicznego jest w posiadaniu bezpłatnych kart wstępu, które upoważniają równocześnie do otrzymania szeregu ulg w podróży do Brukseli.

Brytyjska Wystawa Przemysłowa w Londynie i w Birmingham odbędzie się w roku bieżącym od dn. 20 lutego do 4 marca. Biuro Związku Przemysłu Chemicznego posiada szereg zaświadczeń i druków, ułatwiających podróż na Targi do Anglji.

NOWE ROZPORZĄDZENIA

W Dz. Taryf i Zarządzeń Kolejowych Nr 10 z dn. 18 lutego r. b. ukazały się następujące zmiany taryfowe:

Nomenklatura taryfowa została uzupełniona przez dodanie „supertomasyny".

W taryfie wyjątkowej M. 3 dla przewozu kwasu siarkowego ustalone zostały ulgi specjalne przy jednoczesnem nadaniu 300 tonn.

W taryfie wyjątkowej P. J. 18 rozszerzono ulgi kolejowe na siarczan miedzi, wysyłany ze stacji Jaworzno i Tarnowskie Góry.

ECHA

* Z inicjatywy Województwa Warszawskiego zorganizowany został Międzywojewódzki Komitet Ochrony Rzek przed Zanieczyszczeniami. W skład tego Komitetu wchodzą, obok przedstawicieli czynnika oficjalnego, również delegaci związków przemysłowych. W imieniu Związku Przemysłu Chemicznego zostali do Komitetu delegowani pp.: Inż. Józef Pietruszyński i Inż. Józef Milewski.

NOTOWANIA CEN WAŻNIEJSZYCH WYTWORÓW PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

Aceton	450 zł.
Alkohol metylowy techniczny 90%	170 „
„ „ czysty 99%	300 „
* Amonjak skroplony za 1 kg NH_3	1,80 „
* Azotniak mielony za 1 kg % N_2	1,54 „
* „ granulowany za 1 kg % N_2	1,69 „
Azotan amonu	100 „
Azotyn sodowy	120 „
Benzol handlowy 90%	80 „
„ czysty	92 „
Bisulfat (kw. siarczan sodu)	13,50 „
* Boraks	110—125 „
Chlorek cynku 50° Bé	40 „
Chlorek wapna bielący	330,6 „
Chlorek wapnia ($CaCl_2$)	20—22 „
Chloroform czysty	800 „
„ „pro narcosi"	1,800 „
Eter siarkowy	390 „
* Fenol czysty	265 „
Formalina 40%	270 „
* Gliceryna farmaceutyczna 30° Bé	275 „
* „ techniczna 85/88%	175 „
* Karbid granulowany	75 „
Karbolineum	29,75 „
Klej kostny	205 „
Klej skórny	260 „
Krezol	128 „
Kwas azotowy tech. czysty za 100% HNO_3	93 „
Kwas mrówkowy 85%	241 „
Kwas siarkowy 60° Bé	7,37 „
„ solny 19°/21° Bé	12,25 „
Kwas octowy techn. 30%	100 „
Mączka kostna odklejona 30% P_2O_5	15 zł.
„ rogowa 13/14% N_2	— „
Naftalin surowy prasowany	28,00 „
„ czysty w łuskach	52,50 „
Octan sodu	120 „
„ ołowiu	215 „
Oleina zwierzęca destylat	190 „
„ „ saponifikat	180 „
Oleum 20%	19,24 „
Olej lniany	132 „
* Potaż kalcynowany 90/95%	120 „
* Potaż żrący topiony 88/92%	140 „
Pirydyna czysta dla celów analitycznych za 1 kg	9,75 „
Smoła preparowana	17,50 „
Saletra potasowa	130 „
* Saletra sodowa przem. zwyczajna	65 „
* Saletra sodowa przem. raz rafinowana	90 „
Saletra sodowa podwójnie rafinowana	100 „
Siarczan amonu	29,25 „
* Siarczan miedzi	110—125 „
* Siarczek sodu 60/62%	60 „
Soda amonjakalna	25 „
„ kaustyczna	60 „
Sól glauberska krystaliczna	7,00 „
Stearyna	170 „
Superfosfat 16%	9,28—9,92 „
Toluol czysty	105 „
Woda amonjakalna chem. czysta zaw. 25% NH_3	60 „
Żelatyna techn.	400 „

Ceny powyższe są cenami hurtowemi i rozumieją się za 100 kg loco fabryka bez opakowania; ceny za produkty oznaczone gwiazdką rozumieją się wraz z opakowaniem.

PRODUKTY WYTWÓRCZOŚCI KRAJOWEJ

Barwniki i półprodukty organiczne:
„PRZEMYSŁ CHEMICZNY, BORUTA Sp. Akc.", Zgierz, tel. Łódź 121-01; Warszawa, Bednarska 2, tel. 659-99.
„WOLA KRZYSZTOPORSKA" Fabr. Chem. Piotrków Tryb., tel. Piotrków Tryb. 165.
„PABJANICKA SPÓŁKA AKCYJNA PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO", Pabjanice, tel. Łódź, 121-86.
ZAKŁADY CHEMICZNE W WINNICY, S. A. Henryków pod Warszawą. Tel. II podm. Henryków 5. Biuro sprzedaży: H. Weiss i S-ka. Łódź, Piotrkowska 80, tel. 186-12.

Chlorek wapna bielący.
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ", Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94.

Chlorek wapnia ($CaCl_2$):
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE". Warszawa, Czackiego 14, tel. 711-24.

Farmaceutyczne przetwory:
Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN", Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.
„FR. KARPIŃSKI SPÓŁKA AKCYJNA", Warszawa, Wolność 9, tel. 11-06-00.

Gliceryna farmaceutyczna i techniczna:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.
Przem. Tłuszcz. „SCHICHT-LEVER" Sp. Akc., Warszawa, Nowy Zjazd 1, telefony 605-77, 605-99.

Gumowe artykuły techniczne:
Sp. Akc. „WOLBROM", Warszawa, Wierzbowa 9, tel. 760-80.

Jedwab sztuczny:
Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU", Warszawa, Wilcza 9a, tel. 875-39.
FABRYKA PRZĘDZY I TKANIN SZTUCZNYCH „CHODAKÓW", Sp. Akc., poczta Sochaczew. Tel. Sochaczew 81.

Karbid:
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ", Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94.
Zakłady „ELEKTRO", Łaziska Górne, G. Śląsk.

Klej kostny i skórny:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Kwaśny węglan sodowy (bicarbonat):
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE", Warszawa, Czackiego 14, tel. 711-24.

Oleina zwierzęca:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Słomka i włosie wiskozowe:
Sp. Akc. TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU", Warszawa, Wilcza 9a, tel. 875-39.

Smoła pierwszorzędowa:
Zakłady „ELEKTRO", Łaziska Górne, G. Śląsk.

Soda amonjakalna, krystaliczna i kaustyczna:
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE", Warszawa, Czackiego 14, tel. 711-24.

Soda kaustyczna.
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ", Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94.

Sól glauberska krystaliczna:
„TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU", Warszawa, Wilcza 9a, tel. 8-75-39.

Stearyna:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Żelazokrzem 45% i 75%:
Zakłady „ELEKTRO", Łaziska Górne. G. Śląsk.

Członkowie Związku Przemysłu Chemicznego otrzymują „Wiadomości Przemysłu Chemicznego" bezpłatnie.

Redakcja i Administracja: Warszawa, Czackiego 1, telefon 410-14

Wydawca: w imieniu Związku Przem. Chemicznego Rzplitej Polskiej—Dyrektor Związku Inż. EDMUND TREPKA

Redaktor: Inż. TADEUSZ ZAMOYSKI Druk L. Bogusławskiego i S-ki, Świętokrzyska 11